

Lietuvių Žodis

LITHUANIAN WEEKLY NEWS



Nr. 17/18 (133/134)

Detmoldas, 1949 m. balandžio 27 d.

IV metai



Lietuvė Motina prie ratelio kvėpė savo vaikams lietuvišką dvasią. Vargu mokykla išugdė žiauriausiose persekiojimų audrose nepalūžiantį lietuvi...

Lietuvos Ministeris B. K. Balutis Britų zonoje

PABALTIJOS VALSTYBIŲ ĮGALIOJI MINISTERIAI YRA OFICIALUS BRITŲ OKUPACINĖS VALDŽIOS SVEČIAI

Balandžio mėn. 21 dieną iš Londono atvyko į Britų zoną Vokietijoje trijų Pabaltijai valstybių įgalioti ministrai. — Lietuvos — min. Bronius K. Balutis, Latvijos — min. Karis Zarins ir Estijos — min. August Torma. Aukštieji svečiai yra Britų okupacinės valdžios Vokietijoje oficialūs svečiai, lydimi ir globojami aukštų užsienio reik. min. ir CCG pareigūnų. Prie jų kelionės maršruto pridėta rašė pažymima, kad tai yra labai svarbių asmenų.

Atvykę į okupacinę Britų zoną garbingieji laisvųjų Pabaltijai valstybių atstovai pirmiausiai padarė oficialius vizitus okupacinės zonos valdžiai Herforde ir Lemgo, o paskui, taip pat lydimi žymių Britų valdžios pareigūnų, lankė savo tautiečius stovyklose.

Čia duodame ištrauką iš nušatyto maršruto, iš kurios matyti, kada aukštieji svečiai lankys tas stovyklas, kuriose gyvena lietuviai.

Eal. 22 daromas oficialus vizitas PW DP Div. HQ Lemgo.
Eal. 22 d. — Osnabrücke Sar-gyvių daliniai.
Eal. 23 d. — Greveno stovykla.
Eal. 24 d. — Invalidų namai Beilburge.

Pabaltijos Ministeriai Grevene GRAŽUS PABALTIJOS TAUTŲ VIENYBĖS PASIREIŠKIMAS

Balandžio 23 d. Greveno stovyklos pabaltiečiai šventiškai nusiteikę. Lietuvių aikštėje ant vieno stiebo iškeliamos trys Pabaltijai tautų vėliavos. Taip pat komiteto patalpose susiglaudusios viena prie kitos šiu trijų tautų vėliavos. Gatvėse matyti tautiniais rūbais pasipuosusių moterų. Savo organizacijų uniformose jaunimas skuba į universitetus. O į Baltų salę labai garsiai susirenka šiu visų trijų tautų čia gyvena žmonės.

Garbinguosius Pabaltijai valstybių ministerius prie salės sutinka špeleriais, su savo vėliavomis, išsiriškiavęs mokyklinis jaunimas, sučarudamas lyg gyvų, protingų gėlių taką. Visi trys ministrai atvyksta lydimi stovyklos komendantu McLean, mons. I. Starkaus, L. Dymšos, Dr. J. Sernaišio, Z. Raulinaičio, B. Aušrotai ir stovyklos tautinių grupių atstovų.

Nenutrūkstamos ovacijos. Ministeriams įteikiamos gėlių puokštės. Min. B. K. Balutis, priėmiamas gėles, net sąrašas nubrėžia nuo veido.

Į susirinkusius pirmiausia žodį taria stovyklos komendantas. Nuaidi Anglų himnas. Po jo sveikina visų trijų tautybių pirmininkai, o po jų taria po žodį visi trys ministrai. Po kiekvieno kalbos giedamas tos tautos himnas. Juos gieda jungtinis lietuvių, latvių ir estų choras. Latvių choras sudainuoja ir keletą savo dainų.

Po šio bendro posėdžio kiekviena tautinė grupė su savo ministru nueina į atskiras patalpas. Prisijuntama visai šeimyniškai.

JT posėdžiai be realių vaisių

Jau 4 savaitės, kai tęsiasi JT sesija, bet apie jos darbus sužinoma tiek, kiek sovietų atstovai puola Vakarų valstybes ir Atlanto Pakto signatarus ir kaip jiems atsikerta šių valstybių delegatai.

Balandžio 21 d. D. Britanijos atstovas, atsakydamas į Gromyko puolimus dėl Anglijos kolonijų politikos, paklausė, kur yra dingusios Krimo totorių, Kaukazo uzbekų, Povolgio vokiečių respublikos. Jis taip pat klausė, kas šiandien vyksta Pabaltijai valstybėse ir kur yra tremiami tų kraštų gyventojai. Atrodė, kad Gromyko šiu žodžių negirdėjo.

Ivairiose JT komisijose vyksta debatai jau yra pasiekę galutinę bevaisę ribą, nes negalima susitarti nei dėl Italijos kolonijų atėties, nei dėl bažnytinio procesų Balkanuose. Bolivijos rezoliucija, kad Balkanų valstybėse vykusiems parodomieji teisimai prieš Bažnyčios vadovus būtų išfirtiti, JT, priimti didėle balsų dauguma, tačiau Rytų blokas tai boikotuoja.

Svarbus nutarimas padarytas JT Socialinėje Taryboje, kad žurnalistas svetimos valstybės būtų leidžiama laisvai judėti, jeigu jie nenusikalsta tų kraštų įstatymais.

Numatoma, kad ši sesija baigsis gegužės 7 d.

S. ATLANTO PAKTO VALSTYBIŲ ŠTABO V-KAS — GEN. BRADLEY

NYHT praneša, kad yra visai galimas dalykas, jog Šiaurės Atlanto Pakto valstybių kariūnų pajėgų viršininku bus paskirtas amerikietis, dabartinis JAV vyr. štabo v-kas gen. O. Bradley.

Tai busi visiems priimtina, nes prancūzai nenorį, kad anglas vadovautų visoms kariūnoms pajėgoms, o anglai nenorį, kad šią vietą užimtų prancūzas.

Straipsnio autorius Alsop nuomone, tai yra visai logiška ir suprantama, nes Amerika neša visą atsakomybę naštą ne tik finansinėje, bet ir karinėje plotmėje.

KAS SAVAITĖ — ATOMINĖ BOMBA

JAV „Kariuomenės Chemijos Žurnalas“ balandžio mėn. laidoje praneša, kad Amerika dabar gamina po vieną atominę bombą kas savaitę. Viena bombą kainuoja apie 1 mil. dolerių ir šiuo

metu Amerikoje jau esanti apie 100—200 atominė bombų atsarga.

Sio straipsnio autorius J. A. Campbell pranešauja, kad žmogaus valdomos atominės raketos su atominėmis bombomis galinčios pasiekti kiekvieną tašką žemėje, bus netrukus paruoštos pirmiesiems bandymams.

Straipsnyje spėjama, kad JAV turi dar tris superginklus: biologinio pobūdžio, radijo aktyvus ruko ar smulkaus lietaus ir „slaptos kategorijos“.

RUSIJA NEPASTIKIMI SATELITŲ ARMIJOMIS

Cekoslovakijos karinis attachė Berlyne plk. Busina pranešė, kad Sov. S-ga vis labiau nepastiktinanti savo satelitų armijomis, kaip efektyviomis talkininkėmis būsimam karui.

KINIJOS KOMUNISTAI PERŽENGĖ JANGCĖ

UZIMTAS NANKINGAS. SANCHAJUS SUPAMAS. APŠAUDYTI BRITŲ KARO LAIVAI. GANDAI APIE BERLYNO BLOKADOS PANAIKINIMĄ. VOKIETIŲ PARTIJOS SKATINAMOS SUSITARTI DĖL V. VOKIETIJOS KONSTITUCIJOS

Kinijos komunistai, praėjusių metų gale užėmę visą Mandžuriją ir šiaurės Kiniją, savo žygį sustabdė ant šiaurinių Jangcės upės krantų. Dėl šios katastrofos buvęs Kinijos prezidentas Čiangkaišekas atsistatydino ir jo vietą užėmė jo pavaduotojas liberals Li. Du mėnesius jis dėjo pastangas sudaryti su komunistais taiką, tačiau šis bandymas be jokių vaisių IV. 16. nutruko.

Tuo pat metu, persitvarkę ir sutvarkę savo tiekimą, Kinijos komunistai pradėjo Jangcės forsamą, nesutikdami jokio pasipriešinimo. Po trijų dienų jų radijas skelbė, kad per Jangcę jie permetę apie 500.000 vyrų.

Balandžio 23 d. žinių agentūros paskelbė, kad į Nankingą įžengė pirmieji komunistų daliniai, o balandžio 24 d. patvirtinta, kad komunistų armijos be pasipriešinimo užėmusios tautinės Kinijos sostinę.

Toliau sakoma, kad sparčiai ir pietus žygiuojančios komunistų kolonos grasina atskirti 6 mil. gyventojų Azijos didmiestį Sanchajų.

Visa Kinijos vyriausybė ir valdžios aparatas persikėlė į Kantoną. Po nepasisekusių derybų su Kinijos komunistais prezidentas Li Tsun Jen atsisaukė ir tautą nurodė, kad karas bus tęsiamas ligi „kartaus galo“.

Sunkiai atspėjama Maskvos mįslė

Paskelbus viešumai Atlanto Pakto tekstą, Maskvoje vyko vidutinės koncentracijos procesas, sumažinęs valdymo aparatą iš 23 ministerijų į 9. Vadinasi, Molotovo ir Mikojano pakeitimas pasirodė tik kaip didelio pertvarkymo priešais. — Šiuo žygiu Stalinas atitraukė iš priekinių pozicijų Politbiuro narius ir pakvietė juos Politbiurui nepriklausančiais asmenimis. Naujųjų Rusijos vadovų, išskyrus Višinskį, pavardės užsienio stebėtojų kurši sovietinio prieauglio lapai, kurie ir ateityje be didelių sunkumų galės būti kaitaliojami.

Ministerijų skaičiaus sumažinimas rodo, kad Sov. Sąjungos valdovai stiebia sumažinti karo metais nepaprastai išaugusį valdininkijos aparatą.

Kai kurie užsienio stebėtojai tvirtina, kad šitos Rusijos vidaus reformos aiškiai rodo didesnius vidaus sunkumus. Karui pasibaigus, Maskva dar rimtų pastangų savo tautiečių gyvenimo lygiui pakelti. Dar ne taip seniai Partijos CK buvo patvirtinta Stalino ir Malenkovo pasirašyta dekretą dėl valstybinių kainų nuo 10% iki 30% sumažinimo masinio vartojimo prekėms. Kaip jau įprasta, maskvinė spauda šį dekretą nepaprastai išgarbino, tačiau tikrumoje pasirodė, kad, toli gražu, pačių prekių neužtenka pareikalavimams patenkinti.

Po karo metu padarytų sunaikinimų sovietų ūkis vis dar tebeklamuoja nuolatinių trūkumų purvyną, kurio grasumas, milijonams sovietų karių būnant užsienyje ir matant čionykščio kapitalistinio pasaulio gyvenimo lygį, darosi dar didesnis.

UKINĖ SUTARTIS SU JUGOSLAVIJA

Jau ratifikuota kovo 5 d. tarp Jugoslavijos ir vakarinių Vokietijos zonų 35 mil. dolerių pasirašytoji ūkinė sutartis. Vokietija teiks elektrotechnikos reikmenis, mašinas, chemijos produktus, o Jugoslavija maistą, žemės ūkio gaminius, tabaką ir kt.

PREKYBINĖ PRANCŪZIJS — ISPANIJOS SUTARTIS

Paryžiuje pasibaigė pasitarimai sudaryti laikinę prekybinę sutartį 7 milijardams frankų tarp minėtų kraštų.

PRASIDĖJO HANNOVERIO MŪGĖ

Balandžio 22 d. Hannoverėje prasidėjo 8. m. pavasario mūgė. Savo eksponatus yra išstatę 1.500 įvairių f-mų iš visų 3 zonų. Visa mūgė yra Marshallio plano ženkle. Joje atspindimi po valutus reformos vokiečių ūkiškoji pažanga.

PADIDINA RIEBALŲ NORMAS

Nuo gegužės 1 d. V. Vokietijos gyventojai gaus 875 gr. riebalų 4-rių savaitių periodui. Riebalų norma padidinta 125 gr.

Taip pat nuo gegužės mėn. bus sulygintos visų trijų okupacinių zonų gyventojų maisto normos.

ŽUVIS NENORMUOJAMA

Nuo šių metų gegužės 1 d. visose vakarinėse Vokietijos zonos pasibaigia žuvies normavimo kontrolė.

— Apie 200 DP, kurie anksčiau yra švykę į Belgiją, atsisakė praliginti darbo sutartis anglų kasyklose ir reikalauja grąžinami į Vakarų Vokietijos DP stovyklas.

— Vokiečių DM Sveicarijoje pasiekė kulminacinį tašką, kada už 100 DM buvo mokama 62,5 Svfr.

— Die Welt praneša, kad Argentinos vyriausybė nutarė daugiau neįsileisti jokių emigrantų.

Buvo gaudų, kad prezidentas kvietęs Čiangkaišką grįžti į vyriausybę, tačiau šis pakvietimą atmetęs.

Kelios dienos prieš komunistams peržengiant Jangcę britų karo laivas „Ametist“ bandė pasiekti Nankingą, kad evakuotų ten esančius britų piliečius. Tačiau pakeliui ji sužalojo komunistų pakrančių baterijas. Taip pat jos suklydė ir kitiems karo laivams, bandžiusiems suteikti sužeistiesiems jūreiviams pagalbą.

Šis įvykis sujaukė britų viešąją nuomonę, ir vyriausybė turės paaiškinti parlamente apie šį tarptautinį incidentą. Anglijos gyventojų įnirtis prieš komunistus pasireiškė tuo, kad Anglijos komunistų vadui Harri Politt, bandančiam sušaukti Dartmouth komunistų partijos susirinkimą, vienas anglas, kurio statusas buvo užmuštas ant vieno karo laivo, pasiūlė Polittui virve, kad jis kaip Judas Iskarijotas pasikartų. Polittui pradėjus kalbėti, pami-dorai ir akmenys pasipylė iš minios ir tik policija jį išgelbėjo.

Sunku pasakyti ar tai sutapimas, o gal greičiau gudrus bolševikiškas manevras, kad kaip tik pradedant didžiąją Europoje vėl pasigirdo sovietiskų nuolatinių garsai. Ši kartą

is bolševikiškos propagandos garsiakalbiu buvo skelbiama, kad jie sutinka atšaukti Berlyno blokadą,

kuri, SED teigimu, dėl vakariečių priešblokados labai nepalankiai veikiančių rytu Vokietijos ūki.

Sovietai jau esą pradėję neoficialius pasitarimus su amerikiečiais. Wams rašo, kad dabar patirta, jog nuolatinis sovietų atstovas prie JT Malikas pradėjęs pasitarimus su JAV ypatingu atstovu Jessup, siūlydamas pradėti keturių pasitarimų Berlyno blokadai panaikinti. Esą į pasitarimų eigą įtrauktas ir sovietų užs. reik. min. pav. Gromyko. Tačiau iš oficialių šaltinių šiuo reikalu nėra jokio komentaro.

Jau kuris laikas vakarų sąjungininkai rimtai ragina vokiečių Parlamentinę Tarybą baigti ginčus dėl vakarų Vokietijos konstitucijos ir tuo sudaryti sąlygas įkurti Vakarų Vokietijos valstybę.

Dėl sąjungininkų griežto įsikišimo į parengiamuosius konstitucijos darbus labai pasiaušė Vokietijos socialdemokratų partija. Jie mano, kad sąjungininkai savo elgesiu trukdą vokiečiams laisvai apsispresti. Po paskutinio sąjungininkų memorandumo, atrodė, padėtis atslūgsta ir IV. 24 buvo skelbiama, kad vokiečių didžiosios partijos CDU ir SPD jau galinčios surasti bendrą kalbą.

Suprantama, kad vokiečiai, išnaudodami sąjungininkų nesutikimus, stengiasi iš to kuo daugiau laimėti. Vakariečiai vis labiau pradeda skaitytis su vokiečių faktoriumi, ir Vokietijos, savoris, turint galvoje atėities įvykius Europoje, vis labiau auga.

ATOMINĖS SOVIETŲ PASLAPTYS

Pro griežtą rusų kontrolę vis dėlto nuolat bent laisvai prasiškerbia žinios iš Rytų ir Vakarų. Remiantis šiais patikimais pranešimais, patvirtintais iš įvairių šaltinių apie sovietų uranijaus kasyklų sritis Vidurinėje Europoje ir Azijoje, „Whitehall News“ patiekia tokių žinių:

Be visiška rusų rankose esančių Jachymove (Šiaur. Cekosl.) ir Oberschlema — Johanneergenstein (Vak. Šaksonijoje), dabar sukurtas naujas uranijaus kasyklų centras Centrinėje Silezijoje. Kaip Cekoslovakija, taip ir Lenkija buvo priverstos pasirašyti slaptą sutartį, pagal kurią Poremba Slaska srities suverenumas perleistas Sovietų Sąjungai. Tos sritys yra Gulago, M. V. D. gamybos koncerno, žinioje.

Poremba Slaska yra centras senų ir apieštų švino, sidabro ir niželio kasyklų, kur anksčiau buvo ir keli naudojami radioaktyvi šaltiniai. Vietovės Warmbrunn, Flinsberg, Landesht, Reinerz, Altheide ir Chvdoba — iš kurortų iškrausčius gyventojus, virto vergų stovyklomis.

Turima jau šiek tiek žinių ir apie seniausią rusų uranijaus sritį Vidurinėje Europoje — Jachymove. Šis atomo tyrimo centras yra vadovaujamas prof. Vladimira Kirtusov'o, kurio įpareigoti asistentai yra vokiečių specialistai: Dr. Hans Ohnezorg, Dr. Franz Lerchner ir Dr. Felix Hammerschmid.

Maziau duomenų turima apie sovietų atomo tyrimo centrą rytuose. Pagal surinktus duomenis pastarasis yra Kysyl-Khoc'e, hermetiška uždarytoje „autonominė laudies respublikos“ Tannu Tuva sostinėje, Vidurinėje Azijoje. Tannu Tuvos gyventojai yra perkelti į pietų rytų Sibirį. Tai buvo maždaug 70.000 Sojotų klajoklių. Vietoj jų ten dabar gyvena apie 30 tyrinėtojų ir technikų grupių. Daugumas jų yra specialistai, nutiesti pataisais darbams už tikrus arba fiktyvius nusikaltimus sovietų režimui.

Tūkstančiai vokiečių, italų ir japonų karo belaisvių naudojami kaip darbo įrankiai, papildyti



Pavasaris Lietuvoje laisvės laikas

